

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017
ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ

Γνωστικό Αντικείμενο: Γνώση Ελληνικής Γλώσσας

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Σάββατο, 4 Νοεμβρίου 2017

10:00 - 13:00

<p>ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ ΟΛΕΣ ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΑ ΔΟΘΟΥΝ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ</p>
--

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (40 ΜΟΝΑΔΕΣ)

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: 10 ΜΟΝΑΔΕΣ

Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου που ακολουθεί σε 130–150 λέξεις.

Ο σωστός διάλογος, προϋποθέσεις και αποτελέσματα

Στις μέρες μας ο διάλογος αποτελεί κυρίαρχη μορφή επικοινωνίας τόσο σε επίπεδο κρατών, πολιτικών κομμάτων και κοινωνικών ομάδων, όσο και μεταξύ των μελών της οικογένειας, των φίλων και λοιπών ατόμων στις καθημερινές διαπροσωπικές σχέσεις.

Τι είναι όμως ο διάλογος; Όπως υποδηλώνει και ο όρος, είναι μορφή επικοινωνίας μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων που έχει ως βάση την ερώτηση και την απάντηση, ώστε να αποκλείεται ο μονόλογος. Για να υπάρξει διάλογος πάνω σε ένα θέμα, προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη προβλήματος για το οποίο διατυπώνονται διαφορετικές απόψεις.

Όπως είναι αυτονόητο, για τη βασική αυτή μορφή επικοινωνίας των ανθρώπων απαιτούνται θεμελιώδεις προϋποθέσεις, ώστε ο διάλογος να είναι παραγωγικός και να προάγει την αλληλοκατανόηση, την ανθρώπινη προσέγγιση και τον πολιτισμό.

Πρώτη και βασική προϋπόθεση είναι η ελευθερία. Ένας σωστός διάλογος πρέπει να διεξάγεται μεταξύ ελεύθερων ανθρώπων και σε καθεστώς δημοκρατίας. Είναι

αδιανόητος ο διάλογος «με το πιστόλι στον κρόταφο»! Σε ολοκληρωτικά καθεστώτα, που τα πάντα τα «σκιάζει η φοβέρα», οι άνθρωποι σιωπούν, είναι επιφυλακτικοί στις εκφράσεις τους ή υποκρίνονται. Απουσιάζει η ελεύθερη έκφραση. Το ίδιο ισχύει και σε περιβάλλοντα όπου κυριαρχεί η κοινωνική, επαγγελματική ή κάθε είδους ηθική και πνευματική καταπίεση. Η βία στραγγαλίζει τη σκέψη και την έκφραση. Επομένως, ένας διάλογος υπό καθεστώς βίας και άμεσης ή έμμεσης απειλής ή καταπίεσης δεν μπορεί να θεωρηθεί απροκατάληπτος και γνήσιος.

Βασικός όρος είναι και ο ακριβής καθορισμός του θέματος. Η σαφήνεια στη διατύπωσή του, ο προσδιορισμός των ορίων και του πλαισίου του, καθώς και η προσπάθεια των συνομιλητών να διατηρούν τη συζήτηση μέσα στα όριά της, προδικάζουν μια ομαλή και επιτυχημένη κατάληξη. Αντίθετα, η μετάβαση από θέμα σε θέμα δημιουργεί εντάσεις, αποσυντονίζει τον διάλογο και δεν καταλήγει πουθενά. Απλώς δημιουργεί εντυπώσεις χωρίς ιδιαίτερο νόημα.

Είναι ανάγκη, εξάλλου, ο διάλογος να είναι καλόπιστος, οι συνομιλητές να σέβονται ο ένας τον άλλο και να είναι απαλλαγμένοι από στερεότυπα και εγωιστικές προκαταλήψεις. Δεν νοείται σε καμία περίπτωση η εξαρχής αρνητική στάση και η προκατάληψη είτε λόγω εμπάθειας προς τον συνομιλητή ή και για λόγους εντυπώσεων ή συμφέροντος.

Και η μορφή του λόγου όμως έχει τη θέση της σε ένα σωστό διάλογο. Η διατύπωση τόσο των ερωτήσεων όσο και των θέσεων με σαφήνεια, ακρίβεια και συντομία προσμετράται στα θετικά του διαλόγου. Δυστυχώς, οι καθημερινοί τηλεοπτικοί διάλογοι αποτελούν παραδείγματα προς αποφυγή.

Έμεινε τελευταία προϋπόθεση η ωφέλεια από έναν επιτυχημένο και σωστό διάλογο. Είναι λογικό, λοιπόν, όταν οι συνομιλητές διαπιστώνουν την ορθότητα των απόψεων της άλλης πλευράς, να τις αποδέχονται και να διορθώνουν το πνευματικό τους οπλοστάσιο: ιδέες, αντιλήψεις, στάσεις, συμπεριφορές. Ωστόσο, απαιτείται ψυχική δύναμη, ταπείνωση και καλλιεργημένο ήθος, για να αναγνωρίσει κανείς την άγνοια ή το λάθος του και να δεχτεί τη βασιμότητα των απόψεων του συνομιλητή του. Έτσι όμως προάγεται η γνώση, ο πολιτισμός, το ήθος και η ποιότητα στη ζωή μας.

Η ωφέλεια από τον επιτυχημένο και σωστό διάλογο είναι το πρώτο και βασικό αποτέλεσμα στις καθημερινές διαπροσωπικές μας σχέσεις. Δεν είναι όμως και το μοναδικό. Με τον διάλογο δίνεται η δυνατότητα στους συνομιλητές να παρουσιάσουν τις γνώσεις που έχουν για το θέμα και στη συνέχεια τις απόψεις τους. Όπως είναι φυσικό, με τις πολλές απόψεις που ακούγονται για το ίδιο θέμα, αυτό φωτίζεται από όλες τις πλευρές και, συνεπώς, καταργείται η ανθρώπινη αυθεντία και παύει η μονοπώληση της αλήθειας. Γίνεται τότε αντιληπτό ότι η αλήθεια μπορεί να αποκαλύπτεται με τη συνδρομή πολλών.

Με τον διάλογο, εξάλλου, βαθαίνει η ανθρώπινη σκέψη και γίνονται γνωστά τα όρια της γνώσης. Ήδη ο μεγάλος Αριστοτέλης είχε πρώτος διερευνήσει το πλάτος και το βάθος μιας έννοιας ή ενός θέματος. Με βάση αυτά τα στοιχεία, είναι δύσκολο –αν όχι αδύνατο– να γνωρίζει ένας άνθρωπος αφενός όλα τα όντα που περιλαμβάνονται σε μια έννοια και αφετέρου όλα τα γνωρίσματα που συνιστούν το βάθος της έννοιας αυτής ή ενός υπό συζήτηση θέματος. Από την άλλη πλευρά, με τον διάλογο εξαντλούνται,

κατά το δυνατόν, όλα τα χαρακτηριστικά του θέματος που συζητείται και δεν απομένουν –κατά το ανθρώπινο– σκιές ή αδιευκρίνιστα σημεία. Και είναι αυτό κάτι πολύ σημαντικό.

Δεν είναι όμως μικρότερης σημασίας ως αποτέλεσμα και η καλλιέργεια του δημοκρατικού ήθους των πολιτών. Οι συνομιλητές μαθαίνουν να είναι υπεύθυνοι άνθρωποι και να σέβονται τις απόψεις του άλλου. Καταπολεμούν τον εγωισμό τους, μαθαίνουν να υποχωρούν, να παραδέχονται τις αστοχίες και τα λάθη τους και έτσι σιγά-σιγά αναπτύσσονται ευκολότερα οι διαπροσωπικές σχέσεις, διευκολύνεται η ανθρώπινη προσέγγιση, με τελικό αποτέλεσμα την προαγωγή του κοινωνικού συνόλου.

Στην εποχή μας όλοι μιλάνε για τον διάλογο, αλλά δεν φαίνεται και να εργάζονται για τη σωστή λειτουργία του. Αυτός είναι ο λόγος που δεν προάγονται σε σημαντικό βαθμό και οι ανθρώπινες σχέσεις. Ο Γιώργος Σεφέρης είχε διαπιστώσει αυτή την αδυναμία των Νεοελλήνων και την κατελόγιζε στα μειονεκτήματά τους. Γράφει στις «Δοκιμές» του: «Δεν έχουμε διάλογο. Για την ώρα είμαστε η χώρα των παράλληλων μονολόγων». Ο λόγος, προφανώς, είναι ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που είδαμε. Το πρόβλημα, επομένως, είναι αν θα φτάσουμε σε εκείνον τον βαθμό καλλιέργειας που να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για σωστές ανθρώπινες σχέσεις και σωστή επικοινωνία. Τότε συγχρόνως θα έχουμε αντιμετωπίσει με επιτυχία και το πρόβλημα της μοναξιάς, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της εποχής μας.

Χρίστος Γ. Ρώμας, 2013
(διασκευή)

II. ΚΕΙΜΕΝΑ - ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ: 30 ΜΟΝΑΔΕΣ

Κείμενο I: Πολυπολιτισμικότητα ή πλουραλισμός;

Με τον όρο πολυπολιτισμικότητα εννοούμε τη συνύπαρξη σε έναν δεδομένο γεωγραφικό χώρο μιας πολλαπλής πολιτισμικής ετερότητας, η οποία κυρίως εδράζεται σε εθνοτική, θρησκευτική και γλωσσική διαφορά. Η πολιτισμική διαφορετικότητα εκφράζεται επίσης μέσω του συστήματος αξιών, των προτύπων ζωής και διαβίωσης, της κοινωνικής οργάνωσης και συμπεριφοράς, του ενδυματολογικού κώδικα, της τέχνης και της λογοτεχνίας, καθώς και της φιλοσοφικής θεώρησης του κόσμου. Η πολυπολιτισμικότητα, δηλαδή, αναφέρεται σε **ουσιώδεις** αλλαγές που συντελούνται στη δομή της κοινωνίας υπό την επίδραση της συνύπαρξης πληθυσμιακών ομάδων με διαφορετικές πολιτισμικές παραδόσεις, αξίες και τρόπο ζωής. Ο πλουραλισμός παραπέμπει στη φιλελεύθερη δημοκρατία, στην «ανοιχτή κοινωνία» του Καρλ Πόππερ, στην **ανεκτικότητα** και την ποικιλία των απόψεων, χωρίς να είναι συνώνυμος με την πολυπολιτισμικότητα.

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, ιδιαίτερα μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, οι συζητήσεις και οι θεωρητικές αναζητήσεις για τη διαφορά, την ανοχή και την πολυπολιτισμικότητα, έχουν υποχρεώσει πολλές δυτικές χώρες να διαμορφώσουν πολυπολιτισμικές πολιτικές, που αναγνωρίζουν και προστατεύουν την πολιτισμική

ποικιλότητα, ιδιαίτερα μειονοτικές κουλτούρες που λειτουργούν στο πλαίσιο πλειοψηφικών πολιτισμών. Σε πολλές περιπτώσεις, έχουν οδηγήσει σε εξαιρέσεις από νόμους ή στην απονομή «ειδικών δικαιωμάτων», όπου αυτά θεωρηθούν αναγκαία για να μην εξαφανιστεί η συγκεκριμένη κουλτούρα.

Στο νέο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, ο κριτικός αναστοχασμός χρειάζεται να συνεχιστεί επί της ουσίας, με στόχο ένα ανανεωμένο, σύγχρονο κοινωνικό συμβόλαιο και ένα πολιτικό όραμα για την κοινωνία του μέλλοντος, που θα εμπνέει, θα χαροποιεί και θα κινητοποιεί τους ανθρώπους.

Είναι επιθυμητή μια κοινωνία ενωμένη στη διαφορετικότητά της. Αποτελεί κοινό τόπο, πως ο πλουραλισμός είναι πηγή πλούτου για τις σύγχρονες ανοιχτές κοινωνίες. Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή πρέπει να συνοδεύεται από την αναγνώριση ότι αυτό έχει επίσης κόστος και αρνητικές πτυχές. Η εμπειρία έχει καταδείξει ότι δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνική πρόοδος και οικονομική ανάπτυξη, χωρίς εκσυγχρονισμό και πρόοδο στο επίπεδο των ιδεών και της κουλτούρας. Γι' αυτό, και οι όποιες προσπάθειες ανανέωσης του κοινωνικού συμβολαίου μέσα σε αυστηρά οικονομικά και τεχνολογικά πλαίσια, διατηρώντας άθικτα τα θεμέλια των **παρωχημένων** πατριαρχικών κοινωνιών, είναι καταδικασμένες σε αποτυχία. Οι διεργασίες χειραφέτησης των γυναικών και ισότητας των φύλων συνδέονται ευθέως με την ιστορική εξέλιξη της ανθρωπότητας και την πρόοδο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη δημιουργήσει ένα κοινό πλαίσιο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ένα σύγχρονο κοινωνικό συμβόλαιο για όλους και όλες στην ΕΕ, ανεξαρτήτως εθνικότητας και καταγωγής. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προσφέρει το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούμε αποτελεσματικά και αποφασιστικά να επιλύουμε τις πολιτισμικές ή θρησκευτικές διαφορές, σεβόμενοι την ελευθερία και την ισότητα ανδρών και γυναικών. Η κεντρική θέση που κατέχουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και η ισότητα των φύλων στη Συνθήκη της Λισαβόνας καταδεικνύεται από το γεγονός ότι συμπεριλαμβάνονται στο άρθρο 2, όπου καταγράφονται οι αξίες, βάσει των οποίων οργανώνεται και λειτουργεί η Ένωση.

Ασφαλώς, χρειαζόμαστε μια πολιτική που θα αποτρέπει την εξαφάνιση των πολιτισμών, αλλά ταυτόχρονα θα **κατοχυρώνει** τα ατομικά δικαιώματα όσων συμμετέχουν και συμβάλλουν στον πολιτισμό. Ο φεμινισμός και η πολυπολιτισμικότητα έχουν μερικούς κοινούς στόχους, όπως την ισότητα των δικαιωμάτων για όλους τους ανθρώπους. Η πολιτισμική ευαισθησία όμως δεν είναι αρκετή. Χρειάζεται να λαμβάνουμε υπόψη τις πρακτικές πλευρές της κουλτούρας, τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος που τη στηρίζει και να εξετάζουμε αν λειτουργεί δίκαια και για τα δύο φύλα.

Ο διάλογος είναι σημαντικός, επειδή δίνει τη δυνατότητα σε ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς να επεξεργαστούν από κοινού προβλήματα αμοιβαίου συμφέροντος. Το επιχείρημα ότι «οι πολιτισμικές διαφορές θα πρέπει να είναι σεβαστές», δεν είναι από μόνο του δικαιολογία. Ο διάλογος και η συνύπαρξη των πολιτισμών πρέπει να πηγαίνει πέρα από το στερεότυπο «να σεβόμαστε τις πολιτισμικές διαφορές», και να υποβάλλει όλες τις υπάρχουσες πολιτισμικές παραδόσεις σε στοχαστική κριτική, αναγνωρίζοντας ότι κανένας πολιτισμός δεν έχει το μονοπώλιο στις καλές ιδέες και κανένας δεν είναι υπεράνω κριτικής.

Χρειάζονται αναθεωρήσεις και βαθιές αλλαγές στα συστήματα των αξιών μας, πάνω στα οποία έχει οικοδομηθεί ο σύγχρονος δυτικός πολιτισμός, που θεοποιεί τον υλικό πλούτο, που αναπαράγει και ανέχεται τις διακρίσεις, τις ανισότητες, τον κοινωνικό δαρβινισμό, τον ρατσισμό και τη βία. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς καμιά διάκριση λόγω φύλου, φυλής, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, θρησκείας, ηλικίας, ή σεξουαλικού προσανατολισμού αποτελεί όρο εκ των ων ουκ άνευ για την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων, την καταπολέμηση της βίας και την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική πρόοδο.

Άννα Καραμάνου, 2016
(διασκευή)

Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

1. α) Η αρθρογράφος αναφέρεται στη διαμόρφωση πολυπολιτισμικών πολιτικών σε πολλές δυτικές χώρες και ειδικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση για αντιμετώπιση της πολιτισμικής ποικιλότητας. Να αναφέρετε τρεις (3) από τις πολιτικές αυτές.

(6 μ.)

β) Ποιες προϋποθέσεις, σύμφωνα με την ίδια, απαιτούνται, ώστε αυτές οι πολιτικές να καταστούν πιο αποτελεσματικές; Να αναφέρετε τρεις (3) προϋποθέσεις.

(6 μ.)

2. «Κανένας πολιτισμός δεν έχει το μονοπώλιο στις καλές ιδέες και κανένας δεν είναι υπεράνω κριτικής». Να σχολιάσετε τη θέση αυτή τεκμηριώνοντας τις απόψεις σας με σχετικές αναφορές σε συγκεκριμένους πολιτισμούς (60-80 λέξεις).

(4 μ.)

Κείμενο II: Η ευημερία και η κρίση ως τιμωρός

Στη μεταπολιτευτική Ελλάδα, και ιδιαίτερα από τη δεκαετία του 1980 και μετά, το δικαίωμα στην ευημερία και στη βελτίωση των υλικών συνθηκών ζωής αποτέλεσε στοιχείο της πολιτικής και πολιτισμικής ιδιοσυστασίας ανθρώπων που προέρχονταν από τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα. Η σταδιακή εμπέδωση του οράματος της συνεχούς βελτίωσης των συνθηκών ζωής επέτρεψε τη θεώρηση της ευημερίας ως ενός σχεδόν φυσικού χαρακτηριστικού της εθνικής μας ταυτότητας. Η σαρωτική επίδραση της σημερινής οικονομικής κρίσης στις υλικές συνθήκες ζωής των ανθρώπων εμπεριέχει και ποικίλες διαδικασίες αμφισβήτησης, αν όχι αποσάθρωσης, των συλλογικών μας μορφών ταύτισης και ορισμού του «εμείς».

Πώς αλλάζουμε λοιπόν σήμερα ως άνθρωποι, ως πολίτες, ως κοινωνικά υποκείμενα; Η απάντηση εξαρτάται από τον τρόπο που διακρίνουμε τις συνιστώσες και αντιλαμβανόμαστε τα βιώματα της οικονομικής κρίσης. Συχνά εκφράζεται η άποψη, τόσο δημόσια όσο και ιδιωτικά, ότι τάχα η κρίση μπορεί να έχει παιδαγωγικό χαρακτήρα, μπορεί να μας κάνει «καλύτερους» ανθρώπους, πολίτες, φίλους, γονείς, συντρόφους, συναδέλφους κτλ. Βασική προϋπόθεση αυτής της αντίληψης είναι ότι η κρίση είναι ένα είδος τιμωρίας για τις υπέρμετρες, στον βαθμό της ύβρεως, συμπεριφορές και αντιλήψεις των τελευταίων δεκαετιών ή ακόμη ένα είδος τιμωρίας για τα εγγενή «κουσούρια» της φυλής. Άμεση συνέπεια τέτοιων επιχειρημάτων είναι η άποψη ότι η «σωτηρία» μας τώρα εξαρτάται από τη δυνατότητά μας να προσαρμόσουμε τις αξίες, τον τρόπο ζωής και τις αντιλήψεις μας στις νέες συνθήκες.

Πρόκειται βέβαια για μια βαθιά ηθικολογική –και μάλλον αποκαλυπτικής έμπνευσης– θεώρηση της οικονομικής κρίσης που προσφέρεται για κάθε είδους κριτική αποδόμηση. Αρκεί μόνο να σκεφτούμε ότι η ιδέα της «τιμωρού κρίσης» βασίζεται στη λογική προϋπόθεση ότι το σύνολο των μελών της κοινωνίας τιμωρείται από κοινού για τα κοινά αμαρτήματα και, το κυριότερο, ότι βιώνουμε όλοι με τον ίδιο τρόπο τις επιπτώσεις της τιμωρίας. Κάτι τέτοιο απέχει πολύ από την πραγματικότητα, όπου η κρίση βιώνεται σήμερα με πολλούς διαφορετικούς και συχνά αντιφατικούς τρόπους από διαφορετικές ομάδες πληθυσμού. Εξάλλου, οι κρίσεις –όπως και οι καταστροφές– αναδεικνύουν τις κάθε είδους ανισότητες των κοινωνιών, ανατρέπουν ισχύοντες συσχετισμούς, εντείνουν τις εσωτερικές ανομοιογένειες, αλλά σε καμία περίπτωση δεν λειτουργούν σαν κολυμπήθρα που θα ξεπλύνει τις αμαρτίες και θα μας κάνει τάχα καλύτερους ανθρώπους.

Η κρίση μάς αλλάζει, αλλά με ποικίλους και ασύμμετρους τρόπους. Θα εστιάσω σε μια συνιστώσα αυτής της αλλαγής, διότι αφενός είναι ιδιαίτερα σημαντική και αφετέρου αφορά μεγάλα τμήματα του πληθυσμού. Η οικονομική κρίση και οι τρόποι διαχείρισης των επιπτώσεών της από την πολιτική ηγεσία και τις ηγεμονικές κοινωνικές ομάδες και συσσωματώσεις οδηγούν ήδη μεγάλα τμήματα του πληθυσμού σε συνθήκες αυξανόμενης επισφάλειας. Αρκεί κανείς να παρατηρήσει την αύξηση του αριθμού των γηγενών και μεταναστών ανέργων, των χαμηλόμισθων εργαζομένων με εισοδήματα κοντά ή κάτω από το όριο της φτώχειας, των νέων χωρίς πρόσβαση στη συρρικνωμένη αγορά εργασίας, τους δείκτες που μαρτυρούν τη διαρκή διολίσθηση των παροχών πρόνοιας, υγειονομικής περίθαλψης και εκπαίδευσης. Η ζωή, η ασφάλεια και η ευημερία μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού απειλούνται, καθιστώντας τις συνθήκες ύπαρξής τους επισφαλείς.

Στη μεταπολιτευτική Ελλάδα, όπως και στις μεταπολεμικές δυτικές κοινωνίες, το όραμα της ευημερίας αποτέλεσε σημαντικό στοιχείο της κοινωνικής μας ταυτότητας ως ισότιμων μελών της κοινωνίας. Πώς θα αλλάξουν οι συλλογικές μας ταυτίσεις, σε περίπτωση που οι σημερινές συνθήκες επισφάλειας επεκταθούν και περιλάβουν ολοένα πολυπληθέστερα τμήματα του πληθυσμού; Αν το δικαίωμα στην ευημερία αποτέλεσε ως σήμερα ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τους εαυτούς μας ως μέλη της κοινωνίας, πολίτες του κράτους, παιδιά του έθνους, κατοίκους της πόλης, της γειτονιάς, μέλη της οικογένειας και της παρέας, τι θα συμβεί καθώς πολλοί από εμάς περιερχόμαστε σε ένα καθεστώς επισφάλειας που απαγορεύει την πρόσβασή μας σε μια «καλύτερη ζωή»; Τι συμβαίνει, όταν μεγάλα τμήματα του πληθυσμού παύουν να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως μέλη των συσσωματώσεων που τους όριζαν μέχρι πρότινος ως κοινωνικά υποκείμενα;

Δεν μπορούμε βέβαια να προβλέψουμε τους μετασχηματισμούς της ελληνικότητας, του πολιτισμού, των συνηθειών και των πρακτικών του καθημερινού μας βίου στο άμεσο μέλλον. Γνωρίζουμε όμως ότι η επέκταση των συνθηκών επισφάλειας δεν θα έχει σε καμία περίπτωση παιδαγωγικό χαρακτήρα, αλλά αντίθετα θα επιφέρει τη διάλυση των κοινωνικών δεσμών και των μορφών κοινωνικής συνοχής όπως τη γνωρίζουμε ως σήμερα. Μια τέτοια αλλαγή είναι σίγουρα απευκταία.

Ιωάννα Λαλιώτου, 2010
(διασκευή)

Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

1. α) Πώς τοποθετείται η αρθρογράφος σε σχέση με την άποψη ότι «η κρίση μπορεί να έχει παιδαγωγικό χαρακτήρα, μπορεί να μας κάνει *καλύτερους* ανθρώπους»; (6 μ.)
- β) Ποια είναι η δική σας τοποθέτηση σε σχέση με την ίδια άποψη; (60-80 λέξεις) (4 μ.)
2. Με ποιους τρόπους, σύμφωνα με το κείμενο, η κρίση επηρεάζει τη ζωή των ανθρώπων; (4 μ.)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (30 ΜΟΝΑΔΕΣ)

«Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το επάγγελμα του εκπαιδευτικού είναι ζωτικής σημασίας με αρκετές ιδιαιτερότητες και ότι ο ρόλος που αυτός καλείται να διαδραματίσει στο σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον είναι ιδιαίτερα σημαντικός».

Να σχολιάσετε την πιο πάνω θέση παρουσιάζοντας κάποιες από τις θετικές και τις αρνητικές πτυχές του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού και να εισηγηθείτε τρόπους αντιμετώπισης των όποιων δυσκολιών. (500-600 λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ (20 ΜΟΝΑΔΕΣ)

(Οι λέξεις της άσκησης 1 βρίσκονται μέσα στο Κείμενο Ι «Πολυπολιτισμικότητα ή πλουραλισμός;» με έντονα γράμματα).

1. Να γράψετε ένα (1) συνώνυμο για καθεμία από τις ακόλουθες με έντονα γράμματα λέξεις του κειμένου, διατηρώντας τη σημασία που έχουν σε αυτό, καθώς και τον γραμματικό και τον συντακτικό τους τύπο:

- (α) ουσιώδεις
(β) ανεκτικότητα
(γ) παρωχημένων
(δ) κατοχυρώνει (4 μ.)

2. Να επισημάνετε τέσσερα (4) γλωσσικά λάθη στις πιο κάτω προτάσεις και να τα αντικαταστήσετε με τις ορθές λέξεις:

- (α) Ο νέος αυτός πατριωτισμός της τοπικότητας παρουσιάζεται ως ένα πρόσταγμα επιστροφής στα στοιχειώδες.
- (β) Όλα τα μέλη της Επιτροπής ενέσκυψαν με ιδιαίτερο ζήλο στη μελέτη των εγγράφων.
- (γ) Οι συνθήκες της κρίσης έντειναν την τάση επιστροφής στην τοπικότητα.
- (δ) Η ένταξη φρούτων και λαχανικών στην καθημερινή διατροφή συνίσταται για όλες τις ηλικίες. (4 μ.)

3. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τις υπογραμμισμένες φράσεις:

(α) Τα εξαγγελθέντα προγράμματα των πολιτιστικών συλλόγων ικανοποίησαν ιδιαίτερα τους αρμόδιους φορείς.

(β) Οποιοσδήποτε αήθης χαρακτηρισμός είναι απαράδεκτος.

(γ) Η δοθείσα υπόσχεση δεν εκπληρώθηκε παρόλες τις προσπάθειες του Συνδέσμου Γονέων.

(δ) Λόγω των συνεχών αντιδράσεων το έργο δεν υλοποιήθηκε.

(4 μ.)

4. Να συμπληρώσετε τα κενά του πιο κάτω κειμένου με τον ορθό τύπο των σύνθετων λέξεων, τις οποίες θα σχηματίσετε με τις λέξεις που βρίσκονται εντός των παρενθέσεων, έτσι ώστε να συμπληρώνεται το νόημα του κειμένου:

Η Διεύθυνση του σχολείου, στηρίζει συνεχώς τους μαθητές της. Με _____ (έχω+μύθος) τους ενδυναμώνει ποικιλότροπα, ιδιαίτερα όσους ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες του μαθητικού πληθυσμού. Υιοθετώντας το _____ (συν+εταίρος) μοντέλο, προσκαλεί τους γονείς/κηδεμόνες στο σχολείο και τους καθιστά κοινωνούς των προβλημάτων των παιδιών. Ο διάλογος σχολείου – οικογένειας είναι ουσιαστικός και αναμφισβήτητα συμβάλλει στην ποιοτική _____ (ανά+βαθμής) της εκπαίδευσης. Η συνεργασία σχολείου – οικογένειας αναπτύσσει ιδιαίτερη δυναμική, η οποία μπορεί να μετατρέψει τους γονείς/κηδεμόνες σε _____ (στύλος+βαίνω) του σχολείου.

(4 μ.)

5. Να συμπληρώσετε τις πιο κάτω προτάσεις, αφού επιλέξετε από την αντίστοιχη παρένθεση την ορθή λέξη:

(α) Το χρέος του ηγέτη ήταν να (συναριθμεί / συμπτυχθεί / συναποφασισθεί / συμπορευθεί) με τον λαό στη δύσκολη στιγμή.

(β) Η (διάκριση / διακρίβωση / διασφάλιση / διαπίστωση) της ελευθερίας έκφρασης είναι καθήκον όλων μας.

(γ) Αξιόλογα (προθήματα / αναθέματα / εκθέματα / παραθέματα) αποτελούν πόλο έλξης στο μουσείο.

(δ) Γράφτηκε (εξιτήλα / εξιτήρια / ανεξιχνίαστα / ανεξίτηλα) στη μνήμη του η φράση της.

(4 μ.)

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΓΡΑΠΤΟΥ: 10 ΜΟΝΑΔΕΣ

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ